HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נגפה. חולי שממנו נופל לארץ ויש לו זמן לבא: **דמומין שנפסר דמי.** לפי שנזהרת ביום זמנה מלאת בין הבריות: **מתני' מומין גדולים.** מפרש בגמרא: **גמ' עולדו.** משנשאה: **ומי אמר ר' יוחנן הכי.** דהלכה כרבן שמעון בהא לחודא והא בכל מקום ששנה קאמר: **ערב ולידן וראיה אחרונה.** ערב בגט פשוט[ד]. לידן במי שאחזו קורדיקום[ה]. ראיה אחרונה בסנהדרין בפרק זה בורר[ו] ובשתי ראיות נחלק הלכה כמותו בראשונה ולא באחרונה אמרו לו הבא ראיה אמר אין לי ראיה כו': **מתני' נעל פוליפוס.** מפרש בגמ': **המקמץ והמלרף נחשש.** מפרש בגמ'. וכולן מפני שאומנות מסרחת היא: **שממקמו.** לשון המק בשרו (זכריה יד): **גמ' לא פסק פומיה.** סימנא דשמואל ריח הפה אמר: **לא פסק פומיה מכולי פירקין.** תמיד היה שגור בפיו: **תיקשי לך מתני'.** דקא חשיב להו בתרין: [ז] **מקמץ לוחש כלבים.** לא ידעתי [ח] מה לורך בה אבל בחשכנו ראיתי ששורין בהם הכנדים לפני כבוסן יום או יומים: **בשלמא מתני' לא קשיא.** אבריתא דאיכא למימר האי דחשיב ליה בתרי הכי קאמר אחד בורסי קטן דהיינו מקמץ ואחד בורסי גדול: **בורסי קטן.** שהוא עני ויש לו עורות מעט: הכי גרסינן **בגאי היא דתניא מקמץ זה בורסקי ויש אומרים זה המקמץ לוחש כלבים** והכי גרסי' לה בתוספתא. והא דרבי יוסי ברבי יהודה מלתא אחריתי קאמר ושם היא שנויה: **חשלי דודי.** מחשלין ומרططין נחשת ועושין ממנו יורות ומסריה הוא: **מעיקרו.** ממקום מולאו מן הארץ: **אכפוהו שערי.** האילוהו שעוריס כבהמה. כל הנאכל שלא בדרכו קרי ליה כוסס: **וקאמר לה.** לבא מילתא דרב: **משמיה דר' יוחנן.** דאיהו נמי כרב סבירא ליה: **אין מעשין.** אין כופין להוציא: **אין כופין.** דלא כפיון אפריה ורביה: **ואלו שכופין.** הני אין אפריה ורביה לא: **בשלמא לרב אסי.** לא תקשי הא דלא חשיב פסולות בתמניתין דאיכא לשנויי: **דרבנן קאמי.** הוך דאיסורא דידהו לא כתיבא באוריתא: **ליתני נשא אשה ושהה כו'.** דמדאוריתא לא מיתייב לאפוקה דאפשר ליקח לו אשה אחרת אלא אבל מדרבנן קאמר דכל כמה דאיתא להא גבייה לא נסיב אחריתי: **הא במילי.** אפריה ורביה במילי מייסרינן בשוטי לא דרינן ליה אבל הוך בשוטי נמי דרינן ליה אמי אפשר לה לקבל: התם

אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא. גבי אים ליכא למימר דנסתחפה שדה של אשה דאים אינו שדה של אשתו כדפריש' בריש מכילתין (דף ב: ד"ה מלינא): **כופין אותו להוציא.** נראה לר"י דיוליא ויתן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טוענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות סה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה: **סבורה הייתי שאני יכולה לקבל.** קנת תימה דאם כן כל אשה תעריס ותשאנו כדי שיתן לה כתובה שתאמר איני יכולה לקבל ויגרשנה ושמא במקום שיש חשש ערמה אין לה כתובה: **אלא** לרב יהודה קשיא. תימה דאמאי לא משני דהא דאמר רב יהודה (אמר שמואל) המקמץ לוחש כלבים היינו בורסי קטן דבפרק מי שמתו (ברכות כה.) משמע דאיכא לוחש כלבים בעיבוד עורות דתניא התם לא יקרא אדם קריאת שמע לא כנגד לוחש כלבים ולא כנגד לוחש אדם כו' בזמן שנתן לתוכן עורות: **ליתני נשא אשה ושהה עמה עשר שנים.** וא"ת דתקשי ליה בריתא דשלהי הבא על יבמתו (יבמות סד.) דתניא נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל ויוליא ויתן כתובה ונראה לפרש דלשון יוליא לא משמע כפייה אלא בדבר שמתנהג עם האשה שלא כדין אבל התם דקתני יוליא משום ביטול פריה ורביה לא משמע דכופין:

הדרן עלך המדיר

[א] ונכפה כמומין שבסתר דמי והני מילי דקביע ליה זמן אבל לא קביע ליה כמומין שבגלוי דמי: **מתני'** [ב]האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא אמר רשב"ג בד"א במומין הקטנים אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא: **גמ'** רב יהודה תני נולדו חייא בר רב תני היו מ"ד נולדו כ"ש היו דקסברה וקיבלה מאן דאמר היו אבל נולדו לא תנן אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א במומין קטנים אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא בשלמא למ"ד נולדו היינו דשאני בין גדולים לקטנים אלא למ"ד היו מה לי גדולים מה לי קטנים הא סברה וקיבלה כסבורה היא שיכולה לקבל ועכשיו אין יכולה לקבל [ג] ואלו הן מומין גדולים פירש רשב"ג [ד][כגון] ניסמית עינו נקטעה ידו ונשברה רגלו אתמר ר' אבא בר יעקב אמר ר' יוחנן הלכה כרשב"ג [ה]רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ומי א"ר יוחנן הכי והא [ו]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה [ז]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן: **מתני'** [ח]ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי בין שהיו עד שלא נישאו ובין משנישאו נולדו ועל כולן אמר רבי מאיר אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל [ט]וחכ"א מקבלת היא על כרחה חוץ ממוכה שחין מפני שממקתו מעשה בצידון בבורסי אחד שמת והיה לו אח בורסי [י]אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל: **גמ'** מאי בעל פוליפוס אמר רב יהודה אמר שמואל ריח החוטם במתניתא תנא [כ]ריח הפה רב אסי מתני איפכא ומנח בה סימנא שמואל לא פסיק פומיה מכוליה פירקין: והמקמץ: מאי מקמץ אמר רב יהודה זה המקבץ צואת כלבים מיתיבי [כא]מקמץ זה בורסי ולטעמיך תיקשי לך מתניתין המקמץ והמצרף נחושת והבורסי בשלמא מתניתין לא קשיא כאן בבורסי גדול כאן בבורסי קטן אלא לרב יהודה קשיא תנאי היא דתניא מקמץ זה בורסי ויש אומרים זה המקמץ צואת כלבים: והמצרף נחושת והבורסי: מאי מצרף נחושת [כב]רב אשי אמר חשלי דודי רבה בר בר חנה אמר זה המחתך נחושת מעיקרו תניא כוותיה דרבה בר בר חנה איזהו מצרף זה המחתך נחושת מעיקרו [כג]אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה אזל ר' אלעזר אמרה לשמעתא קמיה דשמואל אמר [כד]אכסוה שערי לאלעזר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון [כה]ורב אין אדם דר עם נחש בכפיפה כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי בנימין בר יפת דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן אמר ליה על דא אכסוה שערין לאלעזר בבבל אמר רב יהודה אמר רב [כו]אסי אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתה קמיה דשמואל אמר כגון [כז]אלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו ורב תחליפא בר אבימי אמר שמואל [כח]אפילו נשא אשה ושהה עמה [כט] שנים ולא ילדה כופין אותו תנן אלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס בשלמא לרב אסי דרבנן קתני דאורייתא לא קתני אלא לרב תחליפא בר אבימי ליתני נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה כופין אותו אמר רב נחמן לא קשיא הא במילי הא בשוטי מתקיף לה רבי אבא [ל]בדברים לא יוסר עבד אלא אמר רבי אבא הא והא [לא]בשוטי

[ל] בדברים לא יוסר עבד אלא אמר רבי אבא הא בשוטי מתקיף לה רבי אבא בדברים לא יוסר עבד אלא בשוטין בתר חזקה דגופא כדאמרי' לעיל אלא הדרא בשעת מכירה אפ"ה כיון דלא טעין טענת ברי אלא טעין שמא מודה בזה ר"ג דל"א בתר חזקה דגופא כדאמרי' לעיל אלא הדרא לדינא דממ"ה. וסתמא קאמר כו' אי לא יהיב שבח דמי בעל בהמה מייתי ראיה ומפיק וכן אי יהיב שבח דמי מייתי ראיה ומפיק מבעל בהמה ואי לא מייתי ראיה מחזיק בעל בהמה בדמים אלמא אע"פ שהדבר ידוע שאלו הדמים של שבח היו לא מצרכי' לבעל הבבהמה להביא ראיה אלא לשבח שהוא מוציא מחבירו וה"נ במחליף פרה בחמור כיון שהוא תפוש בפרה על בעל הפרה שהוא בא להוציא להביא ראיה ואי לא מייתי ראיה יחזיק הלה בפרתו ותירץ דלא יהיב שבח דמי ובעל הבבהמה הוא המוציא אבל לעולם אי יהיב דמי על בעל הבבהמה להביא ראיה. ואקשי' ומאי פסקה למה שנה המוציא על בעל בהמה לבדו (איזה) [דאשון] קים לן דשבח בכל דימנא באשראי זבין זמנין דיהיב דמיה והוי השבח מוציא. ואתא רמי ב"י ואמר לא תציתו ליה להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי א"ש כל שנולד ס' ברשותו עליו להביא ראיה פי' אע"ג דבעל החמור מוחזק בדבר הידוע שהוא שבגלוי ראה ונתפייס הוא אבל ר"מ סבר שאפילו במומין שבגלוי יכול לטען ולומר סבר הייתי שאני יכול לקבל כדאמרי' בגמרא לקמן במילתיה דרשב"ג וזה שאתקתי לא שנתפייסתי בהן ומחלתי שחזקה אין אדם מתפייס במומין אלא סברתי שעכ"ז אסבול מאהבתה אבל עכשיו אין מתקבל הדבר בלבי וחכי אמר' לקמן בפירקין ג) דקס"ד מאי וחכמים סברי כיון דראה ונתפייס אין זו טענה: אמר ר"ג ונכפה כמומין שבסתר דמי וה"מ דקביע לה זמן אבל לא קביע לה זמן כמומין שבגלוי דהא' חכמים: **מתני'** האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא רשב"ג אומר בד"א במומין קטנים אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא. פי' לא מיבעי' אם היה בו קודם לכן שראת אותו האשה ונתפייסה בהן שאין כופין אותו להוציא וליתן כתובה. ואם היא

ג) ל"ל בעל בהמה כל כמה דלא יהביגן ליה דמיה לא יהיב בבהמה מרשותיה. ד) נראה לל"ל לקמן בפירקין דקסבר ר"מ דיכולה היא שתאמר כסבורה הייתי וכו'.

מסורת הש"ס

א) [רש"ל], ב) גיטין לב. עה. ב"ק קט. ב"מ קעד. סנהדרין לז. [ב"מ לח: בכורות כד.], ג) [ב"מ לח:], ד) [ע' תוס' לעיל ע. ד"ה יוליא], ה) [תוספתא פ"ז], ו) [תוספתא פ"ז], ז) [בערוך ערך חשל ב'] גרס אמר רב חשלי דודין], ח) לעיל סג., ט) [לעיל עב. לקמן פו:], י) [בהרא"ש איתא אמר ר"י אמר רב אין וכו' אבן בהר"ף איתא רב אשי ולכאורה ל"ל אחי וכ"פ בשלמות פ' תולדות סימן יח], כ) [ב"ב קעב:], כא) [גיטין עד.], מ) [דף לא.], כב) [ל"ל אחר ד"ה הכי גרסינן], כג) [ע' ברכות כה. בזמן שיש בהן עורות פירש"י דקאי אעורות כלבים וע"ע בחגיגה ד. ברש"י ד"ה המקמץ מפרש במס' כתובות וכו' ואומר אני לתקן בהן עורות שקורין כו' וע"ע רש"י במשנה דב"ב ח. ד"ה וגבהת שעורין את הבגדים יום או יומים בעותת כלבים וכ"כ רש"י עוד שם יט. ד"ה מן המחמגן וכו']

תורה אור השלם

1. בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד כִּי יָבִין וְאֵין מַעֲנֶה:

משלי כט יט

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ואלו הם מומין גדולים. ר"ג מכלל עד אימתי הוא מתני' ומתניתא אימתי מתמיל גמרא [וכ"ל בס"י וכרי"ף]:

מוסף רש"י

זה המקמץ צואת כלבים. בידו, ואומר אני כי לתקן בהן עורות שקורין קוקדורו"ן שמעבדין אותן בצואת כלבים (חגיגה ד.). **אין אדם דר עם נחש בכפיפה.** כמנוך קופה אחת (לקמן פו:) כתוך של אחד, שכשלא ישמר יכבו (לעיל עב.).

תוספות רי"ד

נמצא דם ולא נמצא שם גלד אע"פ שיש ג' ימים שמכרה לו הדבר ספק שי"ל אחרי שמכרה לו הטריפה וי"ל נמי טרם שמכרה לו הטריפה ואע"ג דאיכא ג' ימים שמכרה לו ול"א מדלא איגלד שמא בתוך ג"י ניקב שיש נקב שאינו מגליד לימים רבים ולא ברירה לן אלא בפחות מג' ימים לא מגליד. וה"ה נמי אם נמצא גלד ויש לו יותר מג' ימים שמכרה לו ויש ספק בדבר ואין ידוע אימתי נטרפה אם קודם שמכרה או אחר שמכרה שאין ברור לנו שהגלד בג' ימים נעשה לא פחות ולא יותר אלא שבפחות אינה נעשת אבל על היתר ספק הוא. והאי דאמרת המע"ה לא תימא ר"י הוא ולא ר"ג אלא אפילו ר"ג מודה דאע"ג דלמוכר אין לו חזקה דגופא למימר אוקי בהמה אחזקתה וכשירה הוה

תוספות רי"ד (המשך)

החמור תפוש בפרתו שעל בעל הפרה להביא ראיה אלא אפילו אם היה הוא תפוש כגון שמכרה לו במנה ותפש לו קנין שכ"מ שעומד החמור הוא ברשותו על הלוקח להביא ראיה ואי לא מייתי ראיה יהיב דמי לבעל החמור מפני שהספק נולד ברשותו של לוקח שמשעה שתפש לו בעל החמור קנין עמד החמור ברשות הלוקח והילכך על הלוקח להביא ראיה והכי מוכח לקמן מדאותבינן ליה ממתני' דאמרי' המע"ה ואי דלא יהיב שבח דמי בעל בהמה מייתי ראיה ומפיק ואמאי ספק ברשות שבח אתיליד ומתרץ דיהיב שבח דמי והוא נקרא המוציא וה"ה נמי דאי לא יהיב דמיה עליו להביא ראיה ואי לא מייתי ראיה חייב למיפרע לבעל הבהמה כיון שהספק נולד ברשות השבח ומאי פסקא סתמא דמילתא [ח] בעל בהמה דלא יהיב איניש דמיה לא יהבינן ליה מרשותא. וכ' ר"י ז"ל איכא למ"ד ליתא להא דרמי דהא אותבינן עליה ואע"ג דפריק ההוא פריקא שינויא בעלמא הוא ולא סמכי' עליה אלא בין נולד הספק ברשותו בין שלא נולד ברשותו המע"ה ואי לא יהיב שבח דמי בעל בהמה צריך לאתויי ראיה ואיכא מ"ד האי מתני' דבלה כיון דמסייע ליה לרמי ב"י ממילא שמעינן דפירוקא דרמי דוקא היא ולאו שינויא בעלמא דאי לא תימא הכי קשיא הל' אהל' הלכך הל' כרמי וכלשון ראשון נ"ל דכי היכי דמילתא דר"י לא מיתוקמי' שפיר ה"נ מילתא דרמי לא מיתרצה שפיר ולא הוי כלה סייעתא לא לר"י ולא לרמי לר"י לא הוי סייעתא דמי קתני במתני' כלה בבית אביה לקידושין ולכתובה קתני דבעי לאתויי אב ראיה ומפיק אבל קידושין שהן תחת ידיו לעולם אימא לך דלא בעי מייתי ראיה וה"ה ה"נ גבי פרה כיון

עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פכ"ט מהל' מאיסורי הל"ב סמג עשין מח טוש"ע יו"ד סי' לט סעי' ד בהג' וסי' קח סעי' ה וסי' קנד סעי' ה בהג"ה:

סא ב ג מיי' שם הל' יא סמג שם טוש"ע שם סי' קנד סעי' ד:

סב ד ה מיי' שם הל"כ טוש"ע שם סעי' ח:

סג ו מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ב וסי' קסה סעי' ד:

סד ז מיי' פי"ב שם הל' יד סמג שם טוש"ע שם סימן ע סעי' ג וסי' קנד סעי' ג:

סה ח מיי' פי"ז מהל' מאיסורי ביאה הל"ז סמג לאוין קכא טוש"ע שם סי' ו סעי' ח וסעי' ו:

סו ט מיי' פט"ו מהל' מאיסורי ביאה הל' ז סמג עשין מט טוש"ע שם סי' קנד סעי' ו בהג"ה וסעי' י:

סז י מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא: